

T.B.M.M.

(S. Sayısı: 903)

Kilis Milletvekili Hasan Kara ile 2 Milletvekilinin; Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/453)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ile gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

3.5.2005

Hasan Kara

Mücahit Daloğlu

Zeyid Aslan

Kilis

Erzurum

Tokat

GENEL GEREKÇE

Başta Yargıtay olmak üzere, hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile yapılan bilgilendirme toplantıları sırasında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile ilgili olarak ileri sürülen görüş ve eleştiriler doğrultusunda, uygulamada ortaya çıkabilecek olası sorunları giderebilmek amacıyla işbu değişiklik teklifinin verilmesine gerek duyulmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 35 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki "hukuken geçerli mazerete dayanarak" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Böylece, hükmün tebliği hususunda ortaya çıkan tereddütlerin giderilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, madde metnindeki hatalı olan "bulanamayan" ibaresi ise "bulunamayan" olarak düzeltilmiştir.

Madde 2.- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun "Şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması" başlıklı 75 inci maddesi, uygulamada ortaya çıkarabileceği sorunlar dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Yapılan düzenleme ile, beden muayenesi iç ve dış beden muayenesi olarak ikiye ayrılmıştır. Bu madde kapsamında şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesinin hangi şartlarda ve ne suretle yapılacağı düzenlenmiştir. Dış beden muayenesi ayrıca düzenlenmemiştir. Dış beden muayenesi için, mahkeme, hâkim veya Cumhuriyet savcılığı tarafından bir karar verilmesine gerek bulunmayıp soruşturma ve kovuşturma makamları bu işlemi kendileri yapabileceklerdir.

Madde metninde ayrıca, şüpheli veya sanığın vücudundan kan veya benzeri biyolojik örnekler, saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınması da, iç beden muayenesine ilişkin şartlara tabi tutulmuştur.

Buna göre, şüpheli ve sanık üzerinde iç beden muayenesinin yapılabilmesi veya vücuttan örnek alınabilmesi hususunda kural olarak hâkim veya mahkeme tarafından karar verilebilir. Bu hususta karar, Cumhuriyet savcısının veya mağdurun talebi üzerine veya re'sen verilebilir.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından da bu hususta karar verilebilir. Ancak, Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin

onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz. Bu düzenlemeyle, Cumhuriyet savcısının iç beden muayenesi ve vücuttan örnek alınmasıyla ilgili kararı sadece soruşturma evresiyle sınırlı tutulmamıştır.

Ayrıca belirtmek gerekir ki; iç beden muayenesinin veya vücuttan örnek alınmasının, münhasıran şüpheli veya sanığa isnat edilen suçla ilgili delil elde etmek amacıyla yönelik olması gerekir. Bu bakımdan örneğin, bilimsel bir deney veya veri bankası oluşturmak amacıyla, söz konusu işlemlerin yapılmasına karar verilemez.

İç beden muayenesi, şüpheli veya sanığın bedeni üzerinde cerrahi müdahaleyi de gerekli kılabilir. Ancak, maddenin üçüncü fıkrasına göre; cerrahi müdahaleyi de gerektirebilen iç beden muayenesinin yapılabilmesi veya vücuttan kan veya benzeri biyolojik örnekler alınabilmesi için; bu işlemlerin, şüpheli veya sanığın sağlığına zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir. Bu nedenle, maddenin dördüncü fıkrasında, iç beden muayenesinin veya vücuttan kan veya benzeri biyolojik örnekler alınmasının, ancak tabip veya sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabileceği kabul edilmiştir. Bu fıkra aynı zamanda iç beden muayenesi ile dış beden muayenesinin sınırını da belirlemektedir. Buna göre, iç beden muayenesi, ancak bir hekim veya sağlık mesleği mensubu bir kişi tarafından yapılabilecek bir müdahale olarak anlaşılmalıdır.

Keza belirtmek gerekir ki, beden muayenesi için şüpheli veya sanığın rızasının olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır. Ancak, müdafii huzurunda rıza göstermesi halinde, şüpheli veya sanığın iç beden muayenesinin yapılabilmesi, vücutundan örnek alınabilmesi için karar alınmasına gerek bulunmamaktadır.

Maddenin beşinci fıkrasında, cinsel organlar veya anüs bölgesinde yapılan muayenenin, iç beden muayenesi sayılacağı belirtilmiştir. Ancak, örneğin ağız, burun veya kulak gibi vücut boşluklarında yapılan muayene, iç beden muayenesi olarak kabul edilemez.

Altıncı fıkrada, soruşturma veya kovuşturma konusu suçun kanunda yazılı cezasının üst sınırı gösterilmek suretiyle, bu madde hükmünün uygulama alanı daraltılmıştır.

Maddenin son fıkrası ile, Karayolları Trafik Kanunu gibi bazı özel kanunlardaki alkol muayenesine ve kan örneği alınmasına ilişkin hükümler saklı tutulmaktadır.

Madde 3.- 5271 sayılı Kanunun 76 ncı maddesi, 75 inci madde ile uyum sağlamak için kenar başlığı değiştirilmiş, birinci fıkra yeniden düzenlenmiş, maddede olmayan bir hüküm ikinci fıkra olarak eklenmiştir.

Bu düzenlemede, mağdurun bedeni üzerinde muayene yapılması hususunda, iç ve dış beden muayenesi ayırımına yer verilmemiştir. Mağdurun bedeni üzerinde muayene yapılması veya vücutundan kan veya benzeri biyolojik örnekler ile saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınması hususunda da, hâkim mahkeme veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı karar verebilir. Ancak, bunun için, mağdurun sağlığının tehlikeye düşürülmemesi gerekir. Keza, mağdurun vücutu üzerinde cerrahi müdahalede bulunulamaz.

Maddenin ikinci fıkrasına göre, mağdurun açık rızasının varlığı halinde, birinci fıkra hükmüne göre karar alınmasına gerek bulunmamaktadır. Bu hükümle mağdurun rızası, bir hukuka uygunluk sebebi olarak özel bir düzenleme alanı bulmaktadır.

Mağdurun rızasının ikinci fıkra olarak eklenmesi nedeniyle, 76 ncı maddenin ikinci fıkrası teselsül ettirilmek suretiyle üçüncü fıkra olarak düzenlenmiştir. Buna göre, örneğin cinsel saldırı suçunun açıklığa kavuşturulması için, suç sonucunda mağdurun ya da şüpheli veya sanığın hamile kalması durumunda, hamile kalınan çocuğun soy bağının tespitine ihtiyaç bulunabilir. Bu durumda, maddenin üçüncü fıkrasına göre, soruşturma veya kovuşturma konusu suçun mağduru konumunda olmayan çocuğun soy bağının araştırılmasına yönelik tıbbî tahlillerin yapılabilmesi için, birinci fıkrada öngörülen şekilde karar verilmesi gerekmektedir.

76 ncı maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları ise, dördüncü ve beşinci fıkralar olarak aynen muhafaza edilmiştir.

Madde 4.- 5271 sayılı Kanununun 80 inci maddesinin ikinci cümlesi yeniden düzenlenmiş ve maddeye ikinci fıkra eklenmiştir. Maddede, vücuttan alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarının, "hükmün" kesinleşmesi halinde yok edilmesi öngörülmekte idi. Dolayısıyla, hüküm çeşitleri arasında herhangi bir ayırım yapılmamıştı. Bu düzenlemeyle, "her türlü" hükmün değil, sadece beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararlarının kesinleşmesi hallerinde bu bilgilerin yok edilmesi kabul edilmiş, böylece, özellikle mahkumiyet halinde bilgilerin muhafazası mümkün kılınmıştır.

Madde 5.- 5271 sayılı Kanununun 81 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları değiştirilmiştir.

Birinci fıkradaki değişikliklerle, hâkim kararı aranmasından vazgeçilmiş, bu konuda asıl yetki Cumhuriyet savcısına verilmiştir. Cumhuriyet savcısı bu konuda sözlü emir verebilecektir.

Cumhuriyet savcısına ulaşılmadığı hallerde, kolluk amiri de emir verebilecektir. Buradaki kolluk amirinin adli kolluk amiri olduğu açıktır.

İkinci fıkradaki değişiklik ile, 80 inci maddenin ikinci fıkrasındaki değişikliklerle paralellik sağlanmıştır. Böylece, özellikle mahkumiyet halinde bu kayıtlar yok edilmeyeceği gibi, fıkroda sayılan kararlar kesinleşmediği sürece muhafaza edilecek olan kayıtlar, bu kararlar kesinleşinceye kadar da kullanılabilir.

Madde 6.- 5271 sayılı Kanununun 85 inci maddesi, uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri giderecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Her şeyden önce yer gösterme işleminin hukuki niteliği açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre, ancak soruşturma evresinde başvurulabilecek bir işlem olan yer gösterme, yüklenen suç konusunda açıklamada bulunmama hakkını kullanmış olan şüpheli açısından geçerli olamayacaktır. Yüklenen suç konusunda açıklamada bulunan şüphelinin bu açıklamalarının doğruluğunu kontrol etmek için yer gösterme yaptırılabilir.

Böylece, Cumhuriyet savcısı soruşturma evresinde sağlam deliller elde edebilecek ve iade edilmeyecek şekilde bir iddianame düzenleyebilecektir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren suçların soruşturması çerçevesinde, kolluk amiri de yer gösterme işlemi yaptırılabilir.

Her soruşturmada başvurulamayan, ancak birinci fıkrada belirtilen şartlarda ve ayrıca gerek görüldüğünde başvurulabilecek olan yer gösterme işlemi yapılırken, soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla müdafî de hazır bulunabilecektir.

Yer gösterme işlemi bir tutanağa bağlanacaktır. Tutanağın 169 uncu maddedeki hususları içermesi gerekmektedir.

Madde 7.- 5271 sayılı Kanununun 90 inci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları değiştirilmiştir.

Kolluk, öncelikle, yakalanan kişinin kaçmasını ve kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri alacak, daha sonra yakalanan kişiye kanuni haklarını bildirecektir. Böylece kollukla ilgili mevzuat ile uyum sağlanmıştır. Ayrıca, yakalamanın bir uzantısı olan bu tedbirlerin, başka koruma tedbirleriyle karışması önlenmiş olmaktadır.

Beşinci fıkrada yapılan değişiklikle, yakalanan kişilerin Cumhuriyet savcısı huzuruna çıkarılmaksızın, onun talimatıyla gözaltına alınabilmesi mümkün kılınmıştır.

Madde 8.- 5271 sayılı Kanununun 91 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gözaltı süresinin, yakalama yerine en yakın hâkime gönderilmesi için gerekli süre hariç olmak üzere, yakalama anından itibaren yirmidört saat geçemeyeceği öngörülmüştür. Böylece, bazı durumlarda gözaltı süresinin fonksiyonsuz olması önlenmek istenmiştir. Ayrıca 146 ncı madde ile de paralellik sağlanmış bulunmaktadır.

Madde 9- 5271 sayılı Kanununun 94 üncü maddesi değiştirilmiştir.

Gıyabi tutuklamaya CMK'da yer verilmemiştir. Bunun sonucu olarak, soruşturma veya kovuşturmanın yapıldığı yer dışında bulunan ve hakkında yakalama emri düzenlenmiş bulunan şüpheli veya sanığın yakalanması halinde, aslolan, en geç yirmidört saat içinde yakalama emrini düzenlemiş bulunan hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmasıdır. Ancak bu süre içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmayan kişi bakımından bir hâkim güvencesi getirilmiş bulunmaktadır. Böylece kişi, en yakın sulh ceza hâkimi huzuruna çıkarılacaktır. Sulh ceza hâkimi, öncelikle, yakalama emrinin geri alınıp alınmadığını, ayrıca huzuruna getirilen kişinin yakalama emrinde belirtilen kişi olup olmadığını araştıracaktır. Yine, örneğin, yakalama emrini düzenleyen hâkim veya mahkeme, bu emrin ekinde, şüpheli veya sanığa yöneltilmek üzere bazı sorular sorulup cevabı alındıktan sonra serbest bırakılmasını isteyebilir. Bütün bu durumlarda, soruşturulduğu veya kovuşturulduğu yer dışında yakalanan kişinin gereksiz yere mağdur edilmesi önlenmiş olacaktır. Yakalama emri geri alınmışsa, yakalanan kişi yakalama emrinde belirtilen kişi değilse ya da somut durumda bu kişinin yetkili hâkim veya mahkemeye gönderilmesine gerek bulunmamakta ise, sulh ceza hâkimi kişiyi serbest bırakacaktır. Buna karşılık yakalanan kişinin yetkili hâkim veya mahkemeye gönderilmesi gerekmekte ise, gönderme işlemi de hâkim güvencesinde ve onun kararıyla olacaktır. Bu durumda hâkim, sevk tutuklaması kararı verecektir. Kararda, kişinin gönderileceği hâkim veya mahkeme ile ne zamana kadar götürülmesi gerektiği hususu belirtilecektir.

Madde 10.- 5271 sayılı Kanununun 98 inci maddesinin birinci fıkrasına bir cümle eklenmiştir. Böylece, tutuklama talebinin reddi kararına itiraz üzerine merciin itirazı yerinde görmesi halinde, bu arada serbest bırakılmış olan kişi hakkında tutuklama kararı vermek üzere yakalama emri düzenlenebilmesi mümkün hale getirilmiş ve bu suretle 271 inci maddenin dördüncü fıkrasıyla uyum sağlanmıştır.

Madde 11.- 5271 sayılı Kanununun 100 üncü maddesinin dördüncü fıkrası değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikle, hapis cezasını gerektiren suçlarda, cezanın üst sınırı bir yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Madde 12.- 5271 sayılı Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasının üçüncü (son) cümlesi değiştirilmiştir. Bu değişiklikle, tutuklama kararının geri alınmasının istenmesi halinde, sulh ceza

hâkimi; Cumhuriyet savcısının, şüphelinin veya müdafinin yazılı görüşünü aldıktan sonra, dosya üzerinden karar verebilecektir.

Madde 13.- 5271 sayılı Kanunun 105 inci maddesi, 103 üncü maddedeki düzenleme ile paralellik sağlayacak şekilde değiştirilmiştir.

Madde 14.- 5271 sayılı Kanunun 109 uncu maddesinde yapılan değişiklikle, yurt dışına çıkma yasağı bakımından, birinci fıkrada öngörülen üç yıllık süre sınırlaması kaldırılmıştır. Bu değişiklikle, bütün suçlar bakımından yurt dışına çıkma yasağı tedbirine hükmedilebilecektir. Böylece, tutuklamadan beklenen amacın yurt dışına çıkma yasağı koymak suretiyle de sağlanabileceği her durumda, kişinin tutuklanması gibi daha ağır bir tedbir yerine, daha hafif olan yurt dışına çıkma yasağı tedbirine karar verilebilecektir. Ölçülülük ilkesi de bu şekilde sağlanmış olacaktır.

Madde 15.- 5271 sayılı Kanunun 119 uncu maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiş, üçüncü fıkranın ikinci cümlesi ile beşinci fıkrasındaki "hâkim veya" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Birinci fıkrada yapılan değişiklikle, gecikmesinde sakınca bulunan ve ayrıca Cumhuriyet savcısına ulaşamayan hallerde, adli kolluk amirinin de arama konusunda yazılı emir verebilmesi kabul edilmiştir. Ancak, kolluk amirinin yazılı emir verme yetkisi konut ve işyeri bakımından kabul edilmemiştir.

119 uncu maddenin üçüncü fıkrasındaki "Arama sonucunda bazı eşyaya elkoyma söz konusu olduğunda 127 nci maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır" cümlesi metinden çıkarılmıştır. Bu değişiklikle, arama sonucunda gerçekleştirilecek elkoyma işlemine işlerlik kazandırılması amaçlanmıştır. Böylece, arama sonucunda bazı eşyaya elkoyma söz konusu olduğunda, bunun için ayrıca bir karar veya yazılı emir alınmasına gerek kalmayacak, arama karar veya emrinde, elkoyma yetkisi de verilebilecektir.

Son fıkrada "hâkim veya" ibaresi metinden çıkarılmakla, soruşturmanın asıl yürütücüsü olan Cumhuriyet savcısının istem ve katılımı yeterli görülmüştür.

Madde 16.- 5271 sayılı Kanunun 122 nci maddesinin birinci fıkrasına, "Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk amiri de belge veya kâğıtları inceleyebilir." şeklinde bir cümle eklenmiştir. Gerçekte böyle bir hüküm olmasa dahi, hâkim veya Cumhuriyet savcısının bu konuda kolluktan bir yardım almasına engel bir durum bulunmamakta idi. Ancak uygulamada ortaya çıkabilecek duraksamaları gidermek amacıyla söz konusu cümle madde metnine eklenmiştir.

Madde 17.- 5271 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkrası değiştirilmiş, altıncı fıkrasındaki "hâkim veya" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

119 uncu maddenin birinci fıkrasıyla paralellik sağlamak üzere 127 nci maddenin birinci fıkrası değiştirilmiştir. Buna göre, gecikmesinde sakınca bulunan ve Cumhuriyet savcısına ulaşamayan hallerde adli kolluk amirinin yazılı emriyle de elkoyma işlemi yapılabilecektir.

Üçüncü fıkradaki değişiklik, birinci fıkradaki değişikliğin zorunlu bir sonucudur. Böylece adli kolluk amirinin elkoymaya ilişkin yazılı emri de hâkim onayına tabi kılınmıştır.

Son fıkradaki "hâkim veya" ibaresi, 119 uncu maddenin son fıkrasındaki değişikliğe paralel olarak ve aynı gerekçeyle metinden çıkarılmıştır.

Madde 18.- 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesinin birinci fıkrasında, sinyal bilgilerinin değerlendirilebileceğine dair bir ibare metne eklenmiştir.

Üçüncü fıkrada, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkimin, bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebileceği hükmü ilave edilmiştir.

Dördüncü fıkradaki, "kullanmakta olduğu" ve "kullanılan" ibareleri metinden çıkarılmış, böylece şüpheli veya sanığa ulaşılabilmesini sağlayabilecek olan diğer kişilerin mobil telefonunun yerinin tespiti imkânı getirilmiştir.

Altıncı fıkraya eklenen hükümlerle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 227 nci maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen; fuhuş amacıyla ülkeye insan sokma veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlama fiilleri de, 135 inci maddenin uygulama alanına dahil edilmiştir.

Madde 19.- 5271 sayılı Kanununun 137 nci maddesinin dördüncü fıkrasında geçen "halinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "soruşturma evresinin bitiminden itibaren" ibaresi eklenmiştir. Böylece, özellikle iştirak halinde işlenen suçlar bakımından soruşturmanın amacının tehlikeye girmesi önlenmek istenmiştir.

Madde 20.- 5271 sayılı Kanununun 138 inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Bu değişiklik, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme koruma tedbiri de fıkraya kapsamına dahil edilmiştir.

Madde 21.- 5271 sayılı Kanununun 140 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine (5) numaralı alt bentten sonra gelmek üzere (6) numaralı alt bent eklenmiştir. Bu hükümlerle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 227 nci maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen; fuhuş amacıyla ülkeye insan sokma veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlama fiilleri de, 140 inci maddenin uygulama alanına dahil edilmiştir.

Üçüncü fıkraya eklenen cümle ile, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkimin, bir haftadan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilmesi mümkün kılınmıştır.

Madde 22.- 5271 sayılı Kanununun 142 nci maddesinin yedinci fıkrası değiştirilmiş ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ile uyum sağlanmıştır. 11.7.2002 tarihli Göç/Türkiye kararında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, sekize karşı dokuz oyla, çelişmeli yargılamanın gerektirdiği duruşma hakkı garanti edilmediği için Sözleşmenin 6/1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Hâkim önüne çıkarılmadan iki gün süreyle gözaltında tutulan başvuruçunun 466 sayılı Kanun uyarınca Ağır Ceza Mahkemesinde (ve temyiz aşamasında Yargıtay'da) görülen davada, başvuruçuya, durumunu sözlü olarak anlatma fırsatı verilmemiştir. Oysa tazminat miktarını belirlerken dikkate alınan davacının sosyal, ekonomik konumu ve gözaltında çektiği acı gibi kişisel durumlar duruşmayı gerekli kılmaktadır.

Madde 23.- 5271 sayılı Kanununun 143 üncü maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Böylece, sadece icrai davranışla görevini kötüye kullanan kamu görevlilerine rücu edilmesi kabul edilmiş, ihmalî davranışla görevin kötüye kullanılması kapsam dışı bırakılmıştır.

Madde 24.- 5271 sayılı Kanununun 151 inci maddesinin başlığı değiştirilmiş ve maddeye dört fıkraya eklenmiştir.

Madde 25.- 5271 sayılı Kanununun 153 üncü maddesinin dördüncü fıkrası değiştirilmiştir. Bu fıkraya kovuşturma evresinde dosya inceleme hakkını düzenlemektedir. Kovuşturma evresi ise, iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmesiyle başlamaktadır.

Madde 26.- 5271 sayılı Kanunun 161 inci maddesinin beşinci fıkrasına yapılan eklemeye, ceza muhakemesi bakımından adli kolluk amiri olmakla birlikte, o yerdeki en üst kolluk amiri hakkında Cumhuriyet savcısının doğrudan soruşturma yetkisi kabul edilmemiştir.

Madde 27.- 5271 sayılı Kanunun 164 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki "3 üncü" ibaresi "4 üncü" olarak değiştirilmiştir.

Madde 28.- 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesine kamu davasının ertelenmesine ilişkin fıkralar eklenmiştir.

Günümüz karşılaştırmalı ceza muhakemesi hukukunda önemli bir sorun da Cumhuriyet savcısının soruşturma yapmak, kamu davasını açmak veya açmamak yetkisine sahip olup olmamasıdır. Bunun anlamı yasallık sistemi yanında maksada uygunluk sistemine ne derecede veya ölçüde yer verilebileceğidir. Yasallık anlayışı Almanya, İtalya, İspanya'da, İsviçre'nin bazı kantonlarında ve hemen bütün doğu Avrupa ülkelerinde ve bugüne kadar ülkemizde geçerlidir.

Hemen açıklanmalıdır ki, yasallık sisteminin anlamı da hemen davayı açmak hususunda Cumhuriyet savcısını bir otomatizme sevk etmek değildir: Birinci olarak Cumhuriyet savcısı bazen kamu davasının harekete getirilip getirilmeyeceğini, kendisine ulaşan olayların bir temeli bulunup bulunmadığını, söz gelimi ihbarın anonim olup olmadığını belirlemek için şekli olmayan bir araştırma yapar ve bunun sonucunda soruşturmayı sürdürmemeye karar verebilir yani yasallık otomatiklik anlamını taşımaz.

İkinci olarak örneğin İsviçre kantonları sosyal yarar zorunlu kılmadıkça, soruşturma yapmanın mecburî olmadığını kabul etmektedirler.

Çağdaş eğilim, yasallık ve maksada uygunluk sistemleri arasında bir yakınlaşmayı ifade etmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanununun temel amacı yargılamanın, adil yargılama ilkesine tam sadık kalınarak sür'atlendirilmesi ve kovuşturmanın duruşmadan duruşmaya sürüklenmesini ve böylece parçalı adaleti önlemek olduğundan ve bu amaca ulaşmanın bir çaresi de ceza adalet sistemini, olanak ölçüsünde boşaltmak, soruşturma evresindeki filtreyi etkinleştirmek olduğundan değişik hükümler getirilmiş ve bunlardan önemli birisini de bu madde oluşturmuştur.

Maddeye göre, belirli koşullarla Cumhuriyet savcısı, soruşturmasını tamamladığı suçtan dolayı davanın açılmasını üç yıl süre ile erteleyebilecek ve bu süre içinde fail kasıtlı bir suç işlemeyecek olursa kovuşturmaya yer olmadığına karar verecektir; yeni bir suç işlenecek olursa kamu davası açılacaktır. Kamu davasının açılabilmesi için, erteleme süresi içinde işlenmiş olan yeni suçtan dolayı mahkumiyet kararının bu süre içinde verilmiş veya kesinleşmiş olması şart değildir. Ayrıca, belirtilmek gerekir ki, erteleme süresince zamaşımı da işlemeyecektir.

Madde 29.- 5271 sayılı Kanunun 173 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları değiştirilmiştir.

Üçüncü fıkrada yapılan değişikliğe göre, başkan kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine gerek görür ise bu hususu açıkça belirtmek suretiyle, o yer sulh ceza hâkimini görevlendirebilecektir.

Dördüncü fıkrada yapılan değişikliğe göre, başkan istemi yerinde bulursa, Cumhuriyet savcısı iddianame düzenleyerek mahkemeye verecektir. Bu değişiklikle, Kanunun kamu davasının açılmasına ilişkin olarak benimsediği sistem ile uyum sağlanması amaçlanmıştır.

Madde 30.- 5271 sayılı Kanunun 174 üncü maddesi değiştirilmiştir.

Kamu davasının tek veya zorunlu olduğunda birbirini izleyen oturumlarda ve mümkünse bir günde sonuçlandırılmasını gerçekleştirebilmek amacıyla; iddianamenin, hukuken geçerli ve yeterli delillerin toplanmasından ve dava açma koşullarının gerçekleşmesinden sonra, tüm yönleriyle doğru ve eksiksiz olarak mahkemeye verilmesi gerekmektedir.

Yeterli delil bulunmadan veya toplanmadan âdeta delilsiz davanın açılmış olması ve bunun sonucu olarak mahkemenin soruşturma yapmak zorunluluğunda kalacağıın anlaşılması halinde iddianame iade edilecektir. Mahkemenin bu kararı üzerine Cumhuriyet savcısı, eğer itiraz yoluna gitmeyecekse yeniden soruşturma yapacaktır. Yaptığı bu soruşturma sonunda yeterli delil saptayabildiğinde Cumhuriyet savcısı yeniden iddianame düzenleyerek mahkemeye verecek, yeterli delil bulamazsa kovuşturmayaya yer olmadığına karar verecektir. Böylece soruşturmanın gereğince tamamlanmadan dava açılmasının sakıncaları, duruşmaların uzaması ve ertelenmesi önlenilecektir.

Deliller kamu davası açmak için yeterli olsa bile, iddianamede bulunması gerekli diğer ve bir bakıma şekli sayılabilecek hususların yer almaması halinde de iade mümkündür.

Önödeme veya uzlaşmaya tabi bir suç hakkında yanlışlıkla iddianame düzenlenmişse, bu da iddianamenin iadesi nedeni sayılmıştır. Bu durumda Cumhuriyet savcısı, iade kararına itiraz etmeyecekse, önödeme veya uzlaşma yoluyla soruşturmayı sona erdirmeyi deneyecektir.

Savcının değerlendirmesine tabi hususlar iade gerekçesi olamaz. Bu nedenle mahkeme, savcının niteliğine katılmadığını belirterek bir hususu iade konusu yapamaz. Ancak iddianamede bulunması gereken hususlarda bir eksiklik veya yanlışlığa dayanarak iade yoluna gidilebilir. Örneğin soruşturulan fiilin önödeme olup olmadığının takdiri Cumhuriyet savcısına aittir. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı, fiilin önödeme kapsamında olmadığı görüşünde ise, mahkeme bu durumda iddianameyi iade edemez.

Keza, görev veya yetki konusunda iddianamede açık bir yanlışlık veya çelişki varsa iade mümkündür. Örneğin iddianame asliye ceza mahkemesine verildiği halde, ağır ceza mahkemesinin madde bakımından yetkisine girecek ağırlıkta bir ceza miktarı talep edilmesi; iddianamede gösterilen mahkemenin yargı çevresi dışında suçun işlendiğinin iddianameden anlaşılması gibi. Nitekim 170 inci maddenin üçüncü fıkrası iddianamenin "görevli ve yetkili" mahkemeye hitaben düzenlenmesini öngörmektedir. Şayet iddianamenin görevli veya yetkili mahkemeye hitaben düzenlenmediği iddianameden kolayca anlaşılabilirse, iddianamenin 170 inci maddeye aykırı düzenlendiğinden bahisle mahkeme iadeye karar verebilecektir.

Buna karşılık, Cumhuriyet savcısının değerlendirmesinde bir çelişki olmadığı sürece, örneğin mahkeme görev veya yetki konusunda Cumhuriyet savcısı ile aynı kanaatte olmasa bile, bu sebeple iddianameyi iade edemez. Çünkü bu sorun görev veya yetki uyumsuzluğunun konusu olabilecek bir husustur ve bir merciin çözmesi gereken bir konuyu mahkeme iddianamenin iadesi yoluyla çözemez. Kaldı ki, bu ihtimalde, iddianamenin iadesine yönelik inceleme ile göreve ilişkin incelemenin aynı zaman diliminde olması mümkün değildir. İddianamenin iadesi, ancak, iddianamenin mahkemeye verilmesinden sonra fakat kabulünden önce, yani soruşturma evresinde verilebilecek bir karardır. Oysa mahkemenin niteliğinden sonucu ortaya çıkabilecek olan görevsizlik kararı, ancak kovuşturma evresinde, iddianamenin kabulünden sonra verilebilmektedir. Aynı durum yer yönünden yetki bakımından da geçerlidir.

Bu nedenle mahkeme, iddianame kendisine verildiği zaman, görev yönünden herhangi bir değerlendirme yapmaksızın, kabul edilebilir bir iddianamenin bulunup bulunmadığına karar vermek zorundadır. İadesi gereken bir iddianame sözkonusu ise öncelikle bu yola başvurulacak, iddianamedeki eksiklikler tamamlandıktan veya itiraz üzerine bu konuda bir karar verildikten sonra, artık ortada, iade yönünden değerlendirmeye tabi kılınmış bir iddianame var demektir. Bunun üzerine iddianame kabul edilecek ve gerekli görülüyorsa, yani Cumhuriyet savcısının görev veya yetki konusundaki hukuki nitelendirilmesi kabul edilmiyorsa, görevsizlik kararı verilecektir. Görev sorunu çözüldükten sonra ise artık yeniden iddianamenin iadesine gerek ve hatta imkan bulunmamaktadır. Çünkü, gerçekte görevsiz veya yetkisiz de olsa, bir mahkeme tarafından iddianamenin iadesi konusu değerlendirilmiş bulunmaktadır. Bu değerlendirmeyi yapanın, mutlaka, kendisine gelen davayı kabul eden veya kabul etmediği için çıkan uyumsuzluk üzerine görevli veya yetkili hale gelmiş bulunan mahkeme olması şart değildir.

Yine, olaylar ile deliller arasında ilişki kurulmaksızın, sadece olaylara ve sadece delillere ard arda yer verilmiş ve takdirin mahkemeye bırakılmış olması halinde de iade mümkündür.

İddianamenin iadesi üzerine Cumhuriyet savcısının izleyebileceği iki yol bulunmaktadır. İlki, iade kararında belirtilen eksiklikleri giderdikten, hatalı noktaları düzelttikten sonra yeniden iddianame düzenlemektir. Eksiklik ve yanlışlıklar giderildikten sonra, artık mahkeme yeni ve başka sebeplere dayanarak yeniden iade edemez. İkinci yol ise iade kararına karşı itiraz kanun yoludur. İtiraz merciinin kararı kesin olduğundan, Cumhuriyet savcısını da mahkemeyi de bağlayacaktır.

İddianameyi iade için öngörülen süre, kesin bir süredir. Bu süre içinde iade edilmeyen iddianame artık kabul edilmiş sayılır.

İlk iade kararında belirtilmeyen sebeplere dayanılarak yeniden iddianamenin iadesi yoluna gidilemez. Bu nedenle, mahkeme, olabildiğince titiz bir inceleme ile, iadeye konu olabilecek bütün hususları belirlemelidir. İade süresinin onbeş gün olması bu tür bir incelemeyi mümkün kılacaktır.

İade sebebi olarak gösterilen eksiklikler tamamlanmadan ve hatalı noktalar düzeltilmeden, adeta aynı iddianamenin yeniden mahkemeye verilmesi halinde, mahkeme bu iddianameyi de iade edebilecektir.

Madde 31.- 5271 sayılı Kanununun 193 üncü maddesine bir fıkra eklenmiştir.

Buna göre, sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanısına varılırsa, sorgusu yapılmamış olsa dahi dava gıyabında bitirilebilir. Böylece sanığın lehine bir düzenleme getirilmiş ve gereksiz yere davanın uzaması önlenmek istenmiştir.

Madde 32.- 5271 sayılı Kanununun 206 ncı maddesinin birinci fıkrasına bir cümle eklenmiştir.

Buna göre, sanığın tebligata rağmen mazeretsiz olarak gelmemesi sebebiyle sorgusunun yapılamamış olması, delillerin ortaya konulmasına engel olmaz. Ortaya konan deliller, sonradan gelen sanığa bildirilir. Böylece, yargılamanın yapılabilir olması sağlanmıştır.

Maddenin dördüncü fıkrası şahsi hak davası ile ilgili olduğundan ve şahsi hak davası bu Kanunda düzenlenmediğinden, fıkra madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 33.- 5271 sayılı Kanununun 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendine yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle işlenmesi hali de eklenmiştir. Böylece 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 24 üncü maddesinde kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep olarak öngörülen bu halde verilecek son kararın ne olacağı gösterilmiştir.

Madde 34.- 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin başlığı "Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye bununla ilgili hükümler eklenmiştir.

Maddeye eklenen "hükmün geri bırakılması" bugün hemen bütün Batı ülkelerinin ceza mevzuatında yer alan bir kurumdur. Özellikle 1950'li yıllardan sonra Kara Avrupası ceza hukukuna girmiş ve bugün gerek Batı ve gerek Doğu Avrupa ülkeleri ceza sistemlerindeki yerini almıştır. "Hükmün geri bırakılması" kurumu önce Anglo-Sakson hukukunda ortaya çıkmış ve daha sonra Kara Avrupası hukukunu etkileyerek ceza kanunlarına girmiştir. Nitekim Fransız hukukunda bu kurum, ilk önce 2/2/1945 tarihli Kanunla çocuk suçlular hakkında uygulanmaya başlanmış, daha sonra 1975 yılında yapılan değişiklikle yetişkinleri de kapsamına almıştır. Belçika'da aynı kurum 29/6/1964 tarihli bir Kanunla hukuk sistemine getirilmiştir. Bu örneği, Hollanda, Japonya, Polonya, İsviçre gibi ülkelerde de görmek olanaklıdır.

Hükmün geri bırakılması kurumu Anglo-Sakson hukuk sisteminde yargılanması tamamlanmış olan sanığın belli bir süre denetim altında tutulması "probation" esasına dayanır. Hâkim, sanığın suçluluk ve kusurluluğunu saptamakla beraber cezaya hükmetmeyi geri bırakmakta ve onu belirli bir süre içinde denetim altında tutmaktadır. Davranışları, tâbi tutulduğu denetim süresi içinde olumlu bulunduğu takdirde suçlu için bir mahkûmiyet kararı verilmemektedir. Böylece deneme süresini başarıyla geçirmiş olan suçlu, damgalama süreci dışına çıkarılmakta, bir yargı kararına muhatap olmamaktadır. Bu kurum, çağdaş ceza hukukunun amaçlarından biri olan kişiyi mümkün olduğu kadar damgalamamayı ve toplum ile uyum sağlanmasını gerçekleştirici bir uygulama niteliğindedir.

İşte çağdaş ceza hukukunda vatandaşlık hakkını kazanmış olan bu kurum, Türk hukukuna getirilmektedir. Böylece Türk ceza uygulamasında yeni bir döneme girildiğini söylemek olanağı vardır.

Hükmün geri bırakılması konusunda hâkime tam bir takdir hakkı verilmiştir. Hükmün geri bırakılması ile ilgili koşulların somut olayda gerçekleşmiş olması sanık hakkında hükmün geri bırakılması için bir hak oluşturmamaktadır.

Hükmün geri bırakılması durumunun uygulanması için suçlunun yargılanması ve işlediği fiil karşılığında belirlenen somut cezanın adli para cezası veya en çok iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis cezası olması gereklidir.

Hâkim yargılamakta olduğu suçla ilgili olarak sanığın kişisel durumunu, işlediği fiili bütün yönleriyle inceleyerek, delilleri toplayacak ve yargılamayı bitirecektir. Ancak son hükmü açıklamayacaktır. Bunun yanı sıra hâkim sanığa beş yıllık bir denetim süresi içinde, denetimli serbestliğe tâbi tutulacağını ve hükmün geri bırakıldığını bildirecektir. Ancak bu süre içinde dava zamanasını duracaktır.

Hâkimin tamamen takdir yetkisi içinde kalan bu kurumun uygulanabilmesi için dört şartın var olması gerekmektedir:

1. Sanığın daha önce kasten bir suç işlememiş olması,
2. Sanığın yeniden suç işlemeceği hususunda kanaat oluşması,
3. Sanık hakkında kişilik özellikleri ve duruşmadaki tutum ve davranışları itibarıyla cezaya hükmedilmesine gerek görülmemesi; daha açık ifadeyle gerekli ise, ceza ile amaçlanan sonucun esasen var olmaması,

4. Suçun neden olduğu zararın giderilmiş olması. Bu zararın bir defada veya aylık taksitler halinde ödeme veya Devlet hazinesine yatırma suretiyle giderilmesi de mümkündür.

Denetimli serbestlik süresi içinde, sanığın bir meslek sahibi olup olmamasına göre; bir eğitim programına devam etmesine veya ücret karşılığı çalıştırılmasına da karar verilebilir.

Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

Hakkında verilecek hüküm geri bırakılmış olan sanık, tâbi tutulduğu denetimli serbestlik süresi içinde kasten yeni bir suç işlediği veya denetimli serbestlik tedbirinin gerektirdiği yükümlülükleri, hâkimin uyarılarına rağmen ihlâl ile ısrarla devam ettiği takdirde hâkim, yargılama sonunda ulaştığı hükmü açıklayacaktır. Hükmün açıklanabilmesi için, erteleme süresi içinde işlenmiş olan yeni suçtan dolayı mahkûmiyet kararının bu süre içinde verilmiş veya kesinleşmiş olması şart değildir. Ancak mahkeme, yükümlülüklerin yerine getirilme durumunu göz önünde bulundurarak, cezada yarı oranına kadar indirim yapabilecektir.

Buna karşılık sanık, denetimli serbestlik süresi içinde denetim koşullarına uygun olarak hareket ettiğinde hâkim, adı geçen hakkında açılmış bulunan kamu davasının düşmesine karar verecektir. Böylece hükmün geri bırakılmasına tâbi tutulan kişiye suçlu damgası vurulmamış olacaktır.

Maddede, ayrıca bu karara karşı kanun yolu da gösterilmiş bulunmaktadır. Hükmün geri bırakılması kararına karşı ilgililerin itiraz yoluna başvurma hakları vardır. Davanın düşmesine karar verildiği hâllerde de genel hükümlere göre istinaf yolu açık bulunmaktadır.

Madde 35.- Ceza Muhakemesi Kanununun 247 nci maddesinin birinci fıkrasına "Hakkındaki" ibaresinden sonra gelmek üzere "soruşturma veya" ibaresi eklenmiştir. Böylece 98 inci maddeyle uyum sağlanması amaçlanmıştır.

Madde 36.- Yürürlük maddesidir.

Madde 37.- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

20.5.2005

Esas No.: 2/453

Karar No.: 80

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığımızca 3.5.2005 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiş olan, "Kilis Milletvekili Hasan Kara ile 2 Milletvekilinin; Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/453)", Komisyonumuzun 5.5.2005 tarihli 20 nci birleşiminde görüşülmüş, geneli üzerindeki görüşmeleri tamamlanarak maddelerine geçilmesi kabul edilmiş, ancak maddelerin ayrıntılı bir biçimde incelenerek düzenlenmesi için beş kişilik bir alt komisyona havale edilmiştir.

Alt komisyon; Adalet ve İçişleri Bakanlıkları, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ile Üniversite öğretim üyelerinin de katılmalarıyla yaptığı toplantılar sonucunda hazırladığı rapor ve metni Komisyonumuza sunmuştur.

Teklif, Komisyonumuzun 17.5.2005 tarihli 23 üncü birleşiminde, Adalet Bakanı Sayın Cemil Çiçek ile Adalet ve İçişleri bakanlıkları, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı temsilcileri ile Üniversite öğretim üyelerinin de katılmalarıyla, alt komisyonca hazırlanan metin esas alınmak suretiyle incelenip görüşülmüş, maddeler üzerindeki kabul, ilave ve değişiklikler sırasıyla aşağıda açıklanmıştır.

Teklifin 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 2 nci maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 75 inci maddesinin ikinci fıkrası, şüpheli veya sanığın aleyhine delil elde edilecek olması dolayısıyla rızasının hukuken geçerli sayılamayacağı düşüncesiyle madde metninden çıkarılmış, ayrıca beşinci fıkraya "muayene" ibaresinden sonra "de" ibaresi eklenerek kabul edilmiştir.

Teklifin 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 4 üncü maddesi, redaksiyon yapılmak suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin 5 inci maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen "veya Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde kolluk amirinin" ibaresi Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 17 nci maddesi hükmüne göre kolluğun, kimliğini bildirmeyen veya yanlış bildiren kişileri, gerçek kimlikleri tespit edilinceye kadar yirmidört saati geçmemek üzere gözaltına alma yetkisi bulunduğundan bu süre içinde ayrıca Cumhuriyet savcısına ulaşması da mutlak olacağından, keza Kabahatler Kanununun 40 inci maddesinde de kolluğun bu kişileri gözaltına alma yetkisi bulunduğundan, bu konuda kolluk amirine yetki verilmesine gerek olmadığı düşüncesiyle madde metninden çıkarılmış, fıkradaki "ayak" ibaresi "avuç içi" şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 7 nci maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 90 inci maddesinin beşinci fıkrasında geçen "Cumhuriyet savcısına" ibaresinden sonra uygulamada ortaya çıkması muhtemel sorunların önüne geçmek amacıyla "hemen" ibaresi eklenmiş, "emirleri" ibaresi de "emri" şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin 8 inci maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 91 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine "en yakın" ibaresinden sonra açıklık getirmek üzere "hâkim veya" ibaresi eklenmiş, yol süresinin en fazla ne kadar olacağı hususuna sınırlama getirilmek amacıyla da yeni bir cümle eklenmiştir.

Teklifin 9 uncu maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 94 üncü maddesine "mahkemeye" ibaresinden sonra gelmek üzere maddeye açıklık getirmek amacıyla "en kısa zamanda" ibaresi eklenmiştir.

Teklifin 10 uncu maddesiyle 5271 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin birinci fıkrasına bir cümle eklenmektedir. Kaçaklık bir statü olup ancak kovuşturma evresinde geçerli olmasından ve bu hususun 5271 sayılı Kanunun 247 nci maddesinde düzenlenmesinden dolayı "kaçak" ibaresi metinden çıkarılmak suretiyle birinci fıkra hükmü yeniden düzenlenmiş ve yapılan bu değişlikle 247 nci madde ile de uyum sağlanmıştır.

Teklifin 11 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 12 nci maddesi, 5271 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesinin değiştirilmesini öngörmektedir. Ancak bu cümle, usule ilişkin bir hüküm içerip, 105 inci maddede özel olarak düzenlenmiş olduğundan değiştirilmesi yerine, fıkra metninden çıkarılmış ve madde bu doğrultuda değiştirilmiştir.

Teklifin 13 üncü maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 105 inci maddesinde geçen "salıverilme istemi" ibaresi "istem" şeklinde değiştirilmiş, kararların üç gün içinde verilmesi öngörölmüş, kararın verilmesi zorunlu hale getirilmiş, böylece Teklifin 12 nci maddesiyle düzenlenen hükümle uyum sağlanmıştır.

Teklifin 14 üncü maddesiyle eklenmesi öngörölen 5271 sayılı Kanunun 109 uncu maddesinin dördüncü fıkrası kapsamına (f) bendi de eklenmiş, bu suretle üst sınırı üç yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlar bakımından da nakdi kefaletle tahliyeye olanak sağlanmıştır.

Teklifin 15 inci maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 119 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki "adli" ibaresi çıkarılmış, son cümledeki "kişinin konutunda veya işyerinde" ibaresi "konutta, işyerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda" ibaresi olarak değiştirilmiştir. Ayrıca kolluk amirinin yazılı emri üzerine yapılan aramalarda bir delil elde edilmiş olsun veya olmasın, yapılan arama sonucu hakkında Cumhuriyet başsavcılığına derhal bilgi verilmesini sağlamak amacıyla birinci fıkraya bir cümle eklemek suretiyle kabul edilmiştir.

5271 sayılı Kanunun 122 nci maddesi belge ve kağıtları inceleme yetkisini hâkim ve Cumhuriyet savcısına vermiş olmakla birlikte, anılan kişilerin bu işlemi kolluğa da yaptırabileceğinde şüphe yoktur. Ayrıca kolluk arama sırasında ele geçen belge veya kağıtlara, suçla ilgisi olup olmadığını tespit amacıyla bakabilecek, suçla ilgisi olabileceğinden şüphelendiği anda Kanunun öngördüğü şekilde hâkim veya Cumhuriyet savcısına ulaştıracaktır. Bu nedenle farklı anlaşılmalara sebep olabilecek şekilde ayrı bir hüküm konulmasına gerek görölmeyerek Teklifin 16 ncı maddesi Teklif metninden çıkarılmıştır.

Teklifin 17 nci maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin birinci fıkrasında; Teklifin 15 inci maddesiyle paralellik sağlanması amacıyla "adli" ibaresi metinden çıkarılmış ve 16 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 18 inci maddesiyle değiştirilmesi öngörülen 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesinin birinci fıkrasında geçen "soruşturmalar da" ibaresi "soruşturma ve kovuşturmada", ikinci fıkrada geçen "Şüphelinin" ibaresi "Şüpheli veya sanığın" olarak değiştirilmiş, böylece metin içinde uyum sağlanmış tır. Ayrıca altıncı fıkrada geçen "hükümleri" ibaresi yerine "kapsamında dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümler" olarak değiştirilmiş, böylece tespit işlemleri, bu fıkrada sayılan suçlarla sınırlı olmaktan çıkarılmış tır. Yine altıncı fıkranın (b) bendinden sonra gelmek üzere Bankalar Kanununda tanımlanan zimmet suçları da, kataloğa eklenmiş ve 17 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 19 uncu maddesi 18 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 20 nci maddesindeki düzenleme, Komisyonumuzca uygun görülme yerek reddedilmiştir.

Teklifin 21 inci maddesi 19 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 22 nci maddesiyle değiştirilen 5271 sayılı Kanunun 142 nci maddesinin yedinci fıkrasına eklenen cümle ile belli şartlarda yoklukta karar verilebilmesine imkân sağlanmış ve 20 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 23 üncü maddesi 21 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 24 üncü maddesinde redaksiyon yapılmış ve 22 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 25 inci maddesi 23 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 26 ncı maddesiyle, 5271 sayılı Kanunun 161 inci maddesinin üçüncü fıkrasına "Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir." cümlesi eklenmiş, böylece soruşturma evresinde geçerli olan yazılılık ilkesi hüküm altına alınmış; soruşturmanın mutlak yetkili sorumlusunun Cumhuriyet savcısı olduğundan, bu yetki ve sorumluluk doğrudan soruşturma açma yetkisini ihtiva etmesi gerektiği düşüncesiyle 161 inci maddesinin beşinci fıkrası madde metninden çıkarılmış ve 24 üncü madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 27 nci maddesi 25 inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 28 inci maddesi Komisyonumuzca uygun görülme yerek Teklif metninden çıkarılmış tır.

Teklifin 29 uncu maddesi 26 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 30 uncu maddesiyle değiştirilmesi öngörülen 5271 sayılı Kanunun 174 üncü maddesinde, ispat bakımından önemli fakat, toplanmamış bir delil tespit edilmesi halinde de iddianamenin iadesi sağlanmak suretiyle, gerekçede de açıklandığı üzere davaların kısa sürede sonuçlandırılması amacıyla birinci fıkraya (a) bendinden sonra gelmek üzere (b) bendi eklenmiş, mevcut (b) bendi (c) bendi olarak teselsül ettirilmiş, ayrıca dördüncü fıkranın daha anlaşılır hale getirilmesi amacıyla bazı sözcüklerin yeri değiştirilmiş ve 27 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 31 inci maddesinde redaksiyon yapılmış ve 28 inci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 32 nci maddesi 29 uncu, 33 üncü maddesi 30 uncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 34 üncü maddesi Komisyonumuzca uygun görülme yerek Teklif metninden çıkarılmış tır.

Teklifin 10 uncu maddesinde yapılan değişiklik nedeniyle, Teklifin 35 inci maddesinde önerilen değişiklik gereksiz hale gelmiş olduğundan, 5271 sayılı Kanunun 247 nci maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılmamış, ancak aynı maddeye ikinci fıkraya eklenerek, 248 inci maddede sayılan suçlarla sınırlı olmak üzere, kaçaklık statüsünün tespiti usulü hüküm altına alınmış, diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiş ve 31 inci madde olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 36 ncı maddesi 32 nci, 37 nci maddesi 33 üncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifte, kanun yapım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla redaksiyon yapılmıştır.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Köksal Toptan</i>	<i>Recep Özel</i>	<i>Ramazan Can</i>
Zonguldak	Isparta	Kırıkkale
Kâtip	Üye	Üye
<i>Hasan Kara</i>	<i>Fehmi Hüsrev Kutlu</i>	<i>Halil Ünlütepe</i>
Kilis	Adıyaman	Afyonkarahisar (Muhalfim)
Üye	Üye	Üye
<i>Halil Özyolcu</i>	<i>Haluk İpek</i>	<i>Feridun Fikret Baloğlu</i>
Ağrı	Ankara	Antalya (Karşı oyum var)
Üye	Üye	Üye
<i>Yüksel Çorbacıoğlu</i>	Orhan Yıldız	Mehmet Küçükaşık
Artvin	Artvin	Bursa
(Karşı oyum var)	(İmzada bulunamadı)	(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Feridun Ayvazoğlu</i>	<i>Muzaffer Külcü</i>	<i>Mahmut Durdu</i>
Çorum	Çorum	Gaziantep
(Karşı oyum var)	(Toplantıya katılmadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Nimet Çubukçu</i>	Mehmet Yılmazcan	<i>Hakkı Köylü</i>
İstanbul	Kahramanmaraş	Kastamonu
	(Toplantıya katılmadı)	
Üye	Üye	Üye
<i>Muharrem Kılıç</i>	<i>Orhan Eraslan</i>	<i>Enver Yılmaz</i>
Malatya	Niğde	Ordu
(Karşı oyum var)	(Karşı oyumuz vardır, muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Nuri Saygun</i>	<i>Ahmet Çağlayan</i>	<i>Bekir Bozdağ</i>
Tekirdağ	Uşak	Yozgat
(Karşı oyum vardır, muhalefet şerhi ektedir)		

KARŞI OY YAZISI

Adalet Komisyonunda görüşülen, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine aşağıdaki gerekçelerle karşıyız.

Bilindiği gibi, Ceza Muhakemesi Yasası anayasal hak ve özgürlükler açısından çok büyük önem taşıyan bir yasadır. Bu bakımdan da öğretilerde kimi bilim adamları Ceza Muhakemesi Kanununa Anayasanın yürürlük kanunu da, demektelerdir.

Otoriter yönetimler geldiğinde ilk önce Ceza Muhakemesi Kanunundaki haklara dokunulur. Bu haklar, sınırlandırılır. Bu yönüyle ele alındığında da, otoriter rejimlerle demokratik rejimleri ayıran en temel indikatörlerden bir tanesi de ceza muhakemeleri yasadır.

Bu çerçevede yapılan değişiklikler incelendiğinde, bütünüyle katı bir otoriter düzenleme olduğu görülmektedir. Teklif ile yapılan yeni düzenlemeye göre insan bedeni iç ve dış beden biçiminde, hiçbir bilimsel ölçüye dayanmadan ayrılmıştır. Beden muayenesinin hâkim ya da savcının iznine tâbi olması gereği; hiçbir bilimselliği olmayan ve saçma birtakım ölçütlerle sadece iç beden muayenesine getirilmiştir. Böylelikle, hâkim ya da savcı izni olmadan kolluk tarafından, kişinin el ve parmak izlerinin alınabilmesi ve fişlenebilmesine yol açılmış bulunmaktadır.

Cumhuriyet savcısının yetkisine verilen ve keşif hükümlerine tâbi kılınan yer gösterme işlemi henüz hiç uygulanması yapılmadan, yeniden kolluğa verilmiştir.

5271 sayılı CMK'da hazırlık soruşturmasının patronu cumhuriyet savcısı olarak belirlenmişti. Yapılan bu değişiklikle, soruşturma yeniden kolluğa devredilmektedir.

Yol süresi adıyla gözaltı süreleri, yeniden uzatılmış bulunmaktadır. Tutuklama süreleri ve tutuklama sebepleri genişletilmiş bulunmaktadır. İtirazlarda duruşma yapılması usulünden dönülmektedir. Bu düzenlemelerin hiçbirisi, demokratikleşmeye, çağdaşlaşmaya katkı sunar nitelikte değildir.

Arama ve el koymalarda, belge incelemelerde kolluğun yetkileri artırılmakta, hâkimin ve savcının yetkileri kısılmaktadır. İlk defa bir yasa metnine, “cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde” kavramı girmektedir. Cumhuriyet savcısına ulaşamayan yerde, yasa yoktur. Yasayı, cumhuriyet savcısı temsil eder. Bu ironik bir durumdur.

Her türlü haberleşmenin denetlenmesi, telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme, kolluk lehine genişletilmektedir. Süreleri ve yetkileri artırılmaktadır. Böyle bir düzenlemenin demokratik olduğunu kabul olanağı yoktur.

Devletin kolluğun hataları nedeniyle, ödemiş olduğu tazminatlardan dolayı rücu edebilmesi olanağı, daraltılmaktadır.

Savunma hakkıyla ilgili önemli engeller getirilmektedir. Kısaca yapılan değişiklikler bir bütün halinde ele alındığında; antidemokratik, demokratik hak ve özgürlüklerin özüne ilişkin nitelikte ve otoriter rejimleri çağırıştırır niteliktedir. Yapılan değişikliklerin kabul edilmesi halinde, yasa tamamıyla antidemokratik hale gelecektir. Anayasamızın hukuk devleti ilkeleriyle de bağdaşmayan değişikliklere karşıyız. Karşı oy yazımızı arz ederiz.

Orhan Eraslan

Niğde

M. Nuri Saygun

Tekirdağ

**KİLİS MİLLETVEKİLİ HASAN KARA İLE
İKİ MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ**

**CEZA MUHALEMESİ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1.- 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 35 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "hukuken geçerli mazerete dayanarak" ibaresi madde metninden çıkarılmış, "bulanamayan" ibaresi ise "bulunamayan" olarak düzeltilmiştir.

MADDE 2.- Ceza Muhakemesi Kanununun 75 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 75.- (1) Bir suçla ilişkin delil elde etmek için, şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine ya da vücuttan kan veya benzeri biyolojik örneklerle, saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

(2) Müdafii huzurunda rıza göstermesi halinde, şüpheli veya sanığın iç beden muayenesinin yapılabilmesi, vücudundan örnek alınabilmesi için karar gerekmez.

(3) İç beden muayenesi yapılabilmesi veya vücuttan kan veya benzeri biyolojik örnekler alınabilmesi için; müdahalenin, kişinin sağlığına zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir.

(4) İç beden muayenesi veya vücuttan kan veya benzeri biyolojik örnekler alınması, ancak tabip veya sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabilir.

**ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN**

**CEZA MUHALEMESİ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1.- 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 35 inci maddesinin ikinci fıkrasında geçen "hukuken geçerli mazerete dayanarak" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve "bulanamayan" ibaresi "bulunamayan" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2.- Ceza Muhakemesi Kanununun 75 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 75.- (1) Bir suçla ilişkin delil elde etmek için, şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine ya da vücuttan kan veya benzeri biyolojik örneklerle, saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

(2) İç beden muayenesi yapılabilmesi veya vücuttan kan veya benzeri biyolojik örnekler alınabilmesi için; müdahalenin, kişinin sağlığına zarar verme tehlikesinin bulunmaması gerekir.

(3) İç beden muayenesi veya vücuttan kan veya benzeri biyolojik örnekler alınması, ancak tabip veya sağlık mesleği mensubu diğer bir kişi tarafından yapılabilir.

(4) Cinsel organlar veya anüs bölgesinde yapılan muayene de iç beden muayenesi sayılır.

(5) Üst sınırı iki yıldan daha az hapis cezasını gerektiren suçlarda, kişi üzerinde iç

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

(5) Cinsel organlar veya anüs bölgesinde yapılan muayene, iç beden muayenesi sayılır.

(6) Üst sınırı iki yıldan daha az hapis cezasını gerektiren suçlarda, kişi üzerinde iç beden muayenesi yapılamaz; kişiden kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınamaz.

(7) Bu madde gereğince alınacak hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebilir.

(8) Özel kanunlardaki alkol muayenesine ve kan örneği alınmasına ilişkin hükümler saklıdır."

MADDE 3.- Ceza Muhakemesi Kanununun 76 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması

Madde 76.- (1) Bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine veya vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle, saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

(2) Mağdurun rızasının varlığı halinde, bu işlemlerin yapılabilmesi için, birinci fıkra hükmüne göre karar alınmasına gerek yoktur.

(3) Çocuğun soy bağının araştırılmasına gerek duyulması halinde; bu araştırmanın yapılabilmesi için, birinci fıkra hükmüne göre karar alınması gerekir.

(4) Tanıklıktan çekinme sebepleri ile muayeneden veya vücuttan örnek alınmasından

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

beden muayenesi yapılamaz; kişiden kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınamaz.

(6) Bu madde gereğince alınacak hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebilir.

(7) Özel kanunlardaki alkol muayenesine ve kan örneği alınmasına ilişkin hükümler saklıdır."

MADDE 3.- Ceza Muhakemesi Kanununun 76 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Diğer kişilerin beden muayenesi ve vücuttan örnek alınması

Madde 76.- (1) Bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde dış veya iç beden muayenesi yapılabilmesine veya vücudundan kan veya benzeri biyolojik örneklerle, saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahî bir müdahalede bulunmamak koşuluyla; Cumhuriyet savcısının istemiyle ya da re'sen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı, yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur. Hâkim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.

(2) Mağdurun rızasının varlığı halinde, bu işlemlerin yapılabilmesi için, birinci fıkra hükmüne göre karar alınmasına gerek yoktur.

(3) Çocuğun soy bağının araştırılmasına gerek duyulması halinde; bu araştırmanın yapılabilmesi için, birinci fıkra hükmüne göre karar alınması gerekir.

(4) Tanıklıktan çekinme sebepleri ile muayeneden veya vücuttan örnek alınmasından

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

kaçınılabılır. Çocuk ve akıl hastasının çekinmesi konusunda kanunî temsilcisi karar verir. Çocuk veya akıl hastasının, tanıklığın hukukî anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda olması hâlinde, görüşü de alınır. Kanunî temsilci de şüpheli veya sanık ise bu konuda hâkim tarafından karar verilir. Ancak, bu hâlde elde edilen deliller davanın ileri aşamalarında şüpheli veya sanık olmayan kanunî temsilcinin izni olmadıkça kullanılamaz.

(5) Bu madde gereğince verilen hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebilir."

MADDE 4.- Ceza Muhakemesi Kanununun 80 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 80.- (1) 75, 76 ve 78 inci maddeler hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaçla kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemez.

(2) Bu bilgiler, kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir."

MADDE 5.- Ceza Muhakemesi Kanununun 81 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 81.- (1) Üst sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın, kimliğinin teşhisi için gerekli olması halinde, Cumhuriyet savcısının veya Cumhuriyet savcısına ulaşılmadığı hallerde kolluk amirinin emriyle, fotoğrafı, beden ölçüleri, parmak ve ayak izi, bedeninde yer almış olup teşhisini kolaylaştıracak diğer özellikleri ile sesi ve görüntüleri kayda alınarak,

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

kaçınılabılır. Çocuk ve akıl hastasının çekinmesi konusunda kanunî temsilcisi karar verir. Çocuk veya akıl hastasının, tanıklığın hukukî anlam ve sonuçlarını algılayabilecek durumda olması hâlinde, görüşü de alınır. Kanunî temsilci de şüpheli veya sanık ise bu konuda hâkim tarafından karar verilir. Ancak, bu hâlde elde edilen deliller davanın ileri aşamalarında şüpheli veya sanık olmayan kanunî temsilcinin izni olmadıkça kullanılamaz.

(5) Bu madde gereğince verilen hâkim veya mahkeme kararlarına itiraz edilebilir."

MADDE 4.- Ceza Muhakemesi Kanununun 80 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 80. - (1) 75, 76 ve 78 inci madde hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaçla kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip bulunan kişiler tarafından bir başkasına verilemez.

(2) Bu bilgiler, kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir."

MADDE 5.- Ceza Muhakemesi Kanununun 81 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 81.- (1) Üst sınırı iki yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı şüpheli veya sanığın, kimliğinin teşhisi için gerekli olması halinde, Cumhuriyet savcısının emriyle, fotoğrafı, beden ölçüleri, parmak ve avuç içi izi, bedeninde yer almış olup teşhisini kolaylaştıracak diğer özellikleri ile sesi ve görüntüleri kayda alınarak, soruşturma ve kovuşturma işlemlerine ilişkin dosyaya konulur.

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

soruşturma ve kovuşturma işlemlerine ilişkin dosyaya konulur.

(2) Kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde söz konusu kayıtlar Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilir ve bu husus tutanağa geçirilir."

MADDE 6.- Ceza Muhakemesi Kanununun 85 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 85.- (1) Cumhuriyet savcısı, kendisine yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmuş olan şüpheliye yer gösterme işlemi yaptırabilir. 250 nci maddenin birinci fıkrasına giren suçlar sözkonusu olduğunda, adli kolluk amiri de yer gösterme işlemi yaptırmaya yetkilidir.

(2) Soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla, müdafî de yer gösterme işlemi sırasında hazır bulunabilir.

(3) Yer gösterme işlemi, 169 uncu maddede uygun olarak tutanağa bağlanır"

MADDE 7.- Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ıncı maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(4) Kolluk, yakalandığı sırada kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri aldıktan sonra, yakalanan kişiye kanunî haklarını derhal bildirir.

(5) Birinci fıkraya göre yakalanıp kolluğa teslim edilen veya ikinci fıkra uyarınca görevlilerce yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına bilgi verilerek, emirleri doğrultusunda işlem yapılır."

MADDE 8.- Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(2) Kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilip kesinleşmesi hâllerinde söz konusu kayıtlar Cumhuriyet savcısının huzurunda derhâl yok edilir ve bu husus tutanağa geçirilir."

MADDE 6.- Ceza Muhakemesi Kanununun 85 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 85.- (1) Cumhuriyet savcısı, kendisine yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmuş olan şüpheliye yer gösterme işlemi yaptırabilir. 250 nci maddenin birinci fıkrasına giren suçlar sözkonusu olduğunda, adli kolluk amiri de yer gösterme işlemi yaptırmaya yetkilidir.

(2) Soruşturmayı geciktirmemek kaydıyla, müdafî de yer gösterme işlemi sırasında hazır bulunabilir.

(3) Yer gösterme işlemi, 169 uncu maddede uygun olarak tutanağa bağlanır."

MADDE 7.- Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ıncı maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(4) Kolluk, yakalandığı sırada kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri aldıktan sonra, yakalanan kişiye kanunî haklarını derhal bildirir.

(5) Birinci fıkraya göre yakalanıp kolluğa teslim edilen veya ikinci fıkra uyarınca görevlilerce yakalanan kişi ve olay hakkında Cumhuriyet savcısına hemen bilgi verilerek, emirleri doğrultusunda işlem yapılır."

MADDE 8.- Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Gözaltı süresi, yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilmesi için

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

hariç, yakalama anından itibaren yirmidört saati geçemez."

MADDE 9.- Ceza Muhakemesi Kanununun 94 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 94.- (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılamıyorsa, aynı süre içinde en yakın sulh ceza hâkimi önüne çıkarılır; serbest bırakılmadığı takdirde, yetkili hâkim veya mahkemeye gönderilmek üzere tutuklanır."

MADDE 10.- Ceza Muhakemesi Kanununun 98 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir:

"Ayrıca, tutuklama isteminin reddi halinde, şüpheli hakkında itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir."

MADDE 11.- Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(4) Sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı bir yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez."

MADDE 12.- Ceza Muhakemesi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Bu hâlde sulh ceza hâkimi, Cumhuriyet savcısı ile şüpheli veya müdafinin görüşünü aldıktan sonra üç gün içinde karar verir."

MADDE 13.- Ceza Muhakemesi Kanununun 105 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

zorunlu süre hariç, yakalama anından itibaren yirmidört saati geçemez. Yakalama yerine en yakın hâkim veya mahkemeye gönderilme için zorunlu süre oniki saatten fazla olamaz."

MADDE 9.- Ceza Muhakemesi Kanununun 94 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 94.- (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılamıyorsa, aynı süre içinde en yakın sulh ceza hâkimi önüne çıkarılır; serbest bırakılmadığı takdirde, yetkili hâkim veya mahkemeye en kısa zamanda gönderilmek üzere tutuklanır."

MADDE 10.- Ceza Muhakemesi Kanununun 98 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(1) Soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenebilir. Ayrıca, tutuklama isteminin reddi kararına itiraz halinde, itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir."

MADDE 11.- Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(4) Sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı bir yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez."

MADDE 12.- Ceza Muhakemesi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 13.- Ceza Muhakemesi Kanununun 105 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

"Madde 105.- (1) 103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan salıverilme istemi üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alındıktan sonra, istemin kabulüne, reddine veya adli kontrol uygulanmasına karar verilebilir. Bu kararlara itiraz edilebilir."

MADDE 14.- Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(4) Şüphelinin, üçüncü fıkranın (a) bendinde yazılı yükümlülüğe tabi tutulması bakımından, birinci fıkrada belirtilen süre sınırı dikkate alınmaz."

MADDE 15.- Ceza Muhakemesi Kanununun 119 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkranın ikinci cümlesi ile beşinci fıkrasındaki "hâkim veya" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

"(1) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılamadığı hallerde ise adli kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri arama yapabilirler. Ancak, kişinin konutunda veya işyerinde arama, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılabilir."

MADDE 16.- Ceza Muhakemesi Kanununun 122 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir:

"Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kolluk amiri de belge veya kâğıtları inceleyebilir."

MADDE 17.- Ceza Muhakemesi Kanununun 127 nci maddesinin birinci ve üçüncü fık-

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

"Madde 105.- (1) 103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adli kontrol uygulanmasına karar verilir. Bu kararlara itiraz edilebilir."

MADDE 14.- Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(4) Şüphelinin, üçüncü fıkranın (a) ve (f) bentlerinde yazılı yükümlülüklere tabi tutulması bakımından, birinci fıkrada belirtilen süre sınırı dikkate alınmaz."

MADDE 15.- Ceza Muhakemesi Kanununun 119 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkranın ikinci cümlesi ile beşinci fıkrasında geçen "hâkim veya" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

"(1) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılamadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri arama yapabilirler. Ancak, konutta, işyerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda arama, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılabilir. Kolluk amirinin yazılı emri ile yapılan arama sonuçları Cumhuriyet başsavcılığına derhal bildirilir."

MADDE 16.- Ceza Muhakemesi Kanununun 127 nci maddesinin birinci ve üçüncü fık-

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

rası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, altıncı fıkrasındaki "hâkim veya" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

"(1) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise adli kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri, elkoyma işlemini gerçekleştirebilir."

"(3) Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde elkoyma kendiliğinden kalkar."

MADDE 18.- Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, dördüncü fıkrasındaki "kullanmakta olduğu" ve "kullanılan" ibareleri madde metninden çıkarılmış, altıncı fıkrasının (a) bendine (8) numaralı alt bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki (9) numaralı alt bent eklenmiş ve diğer alt bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

"Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmalarda, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir."

"Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir."

"9. Fuhuş (madde 227, fıkra 3),"

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

raları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve altıncı fıkrasında geçen "hâkim veya" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

"(1) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri, elkoyma işlemini gerçekleştirebilir."

"(3) Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını elkoymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi hâlde elkoyma kendiliğinden kalkar."

MADDE 17.- Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde, ikinci fıkrasında geçen "Şüphelinin" ibaresi "Şüpheli veya sanığın" olarak değiştirilmiş, üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş, dördüncü fıkrasındaki "kullanmakta olduğu" ve "kullanılan" ibareleri madde metninden çıkarılmış, altıncı fıkrasında geçen "hükümleri" ibaresi "kapsamında dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümler" olarak değiştirilmiş, altıncı fıkranın (a) bendine (8) numaralı alt bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki (9) numaralı alt bent ve (b) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (c) bendi eklenmiş ve diğer alt bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

"Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir."

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 19.- Ceza Muhakemesi Kanununun 137 nci maddesinin dördüncü fıkrasında geçen "halinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "soruşturma evresinin bitiminden itibaren" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 20.- Ceza Muhakemesi Kanununun 138 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(2) Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturma ile ilgili olmayan ve ancak, bu koruma tedbirlerine ilişkin maddelerde sayılan suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet savcılığına derhal bildirilir."

MADDE 21.- Ceza Muhakemesi Kanununun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine (5) numaralı alt bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki (6) numaralı alt bent eklenmiş, diğer alt bentler buna göre teselsül ettirilmiş ve maddenin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"6. Fuhuş (madde 227, fıkra 3)"

"Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bir haftadan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir."

"Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir."

"9. Fuhuş (madde 227, fıkra 3),"

"c) Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu,"

MADDE 18.- Ceza Muhakemesi Kanununun 137 nci maddesinin dördüncü fıkrasında geçen "halinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "soruşturma evresinin bitiminden itibaren" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 19.- Ceza Muhakemesi Kanununun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine (5) numaralı alt bentten sonra gelmek üzere aşağıdaki (6) numaralı alt bent eklenmiş, diğer alt bentler buna göre teselsül ettirilmiş ve maddenin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"6. Fuhuş (madde 227, fıkra 3)"

"Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bir haftadan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir."

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 22.- Ceza Muhakemesi Kanunu-
nun 142 nci maddesinin yedinci fıkrası
aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(7) Mahkeme, kararını duruşmalı olarak
verir."

MADDE 23.- Ceza Muhakemesi Kanunu-
nun 143 üncü maddesinin ikinci fıkrası
aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(2) Devlet, ödediği tazminattan dolayı,
koruma tedbiriyle ilgili olarak görevinin gerek-
lerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini
kötüye kullanan kamu görevlilerine rücu eder."

MADDE 24.- Ceza Muhakemesi Kanunu-
nun 151 inci maddesinin başlığı "Müdafi
görevini yerine getirmediğinde yapılacak işlem
ve müdafilik görevinden yasaklanma" şeklinde
değiştirilmiş ve maddeye ikinci fıkradan sonra
gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

"(3) Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci
maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlardan
dolayı şüpheli, sanık veya hükümlü olan
kişinin müdafiliğini veya vekilliğini üstlenen
avukat hakkında bu kişiyle aynı örgütsel
faaliyet çerçevesinde işlediği suçlardan veya
Türk Ceza Kanununun 281, 283, 297 ve 298 in-
ci maddelerinde yazılı suçlardan dolayı soruş-
turma veya kovuşturma açılması halinde şüp-
heli, sanık veya hükümlü olan kişinin
müdafiliğini ve vekilliğini üstlenmekten yasak-
lanabilir.

(4) Müdafilik ve vekillik görevinden
yasaklama kararı, soruşturma evresinde Cum-
huriyet savcısının istemiyle sulh ceza hâkimi,
kovuşturma evresinde mahkeme başkanı veya
hâkim tarafından verilir. Bu karara karşı itiraz
edilebilir.

(5) Müdafinin ve vekilin görevden yasak-
lanma kararının kesinleşmesi halinde şüpheli
veya sanık yeni bir müdafi veya vekil seçebilir
veya kendisine yeni bir müdafi atanabilir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 20.- Ceza Muhakemesi Kanunu-
nun 142 nci maddesinin yedinci fıkrası
aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(7) Mahkeme, kararını duruşmalı olarak
verir. İstemde bulunan ile Hazine temsilcisi,
açıklamalı çağrı kâğıdı tebliğine rağmen gel-
mezlerse, yokluklarında karar verilebilir."

MADDE 21.- Ceza Muhakemesi Kanunu-
nun 143 üncü maddesinin ikinci fıkrası
aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(2) Devlet, ödediği tazminattan dolayı,
koruma tedbiriyle ilgili olarak görevinin gerek-
lerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini
kötüye kullanan kamu görevlilerine rücu eder."

MADDE 22.- Ceza Muhakemesi Kanunu-
nun 151 inci maddesinin başlığı "Müdafi
görevini yerine getirmediğinde yapılacak işlem
ve müdafilik görevinden yasaklanma" şeklinde
değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar ek-
lenmiştir.

"(3) Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci
maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçlardan
dolayı şüpheli, sanık veya hükümlü olan
kişinin müdafiliğini veya vekilliğini üstlenen
avukat hakkında bu kişiyle aynı örgütsel
faaliyet çerçevesinde işlediği suçlardan veya
Türk Ceza Kanununun 281, 283, 297 ve 298 in-
ci maddelerinde yazılı suçlardan dolayı soruş-
turma veya kovuşturma açılması halinde şüp-
heli, sanık veya hükümlü olan kişinin
müdafiliğini ve vekilliğini üstlenmekten yasak-
lanabilir.

(4) Müdafilik ve vekillik görevinden
yasaklama kararı, soruşturma evresinde Cum-
huriyet savcısının istemiyle sulh ceza hâkimi,
kovuşturma evresinde mahkeme başkanı veya
hâkim tarafından verilir. Bu karara karşı itiraz
edilebilir.

(5) Müdafinin ve vekilin görevden yasak-
lanma kararının kesinleşmesi halinde şüpheli
veya sanık yeni bir müdafi veya vekil seçebilir
veya kendisine yeni bir müdafi atanabilir.

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

(6) Müdafii ve vekil, görevden yasaklanmış bulunduğu sürece müdafiliğini veya vekillliğini üstlendiği kişinin başka davalarında da müdafiliğini ve vekillliğini yapamaz; bu kişiyi ceza infaz kurumu ve tutukevinde ziyaret edemez."

MADDE 25.- Ceza Muhakemesi Kanununun 153 üncü maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(4) Müdafî, iddianamenin mahkeme tarafından kabul edildiği tarihten itibaren dosya içeriğini ve muhafaza altına alınmış delilleri inceleyebilir; bütün tutanak ve belgelerin örneklerini harçsız olarak alabilir."

MADDE 26.- Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(5) Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise, hâkimlerin görevlerinden dolayı tâbi oldukları yargılama usulü uygulanır."

MADDE 27.- Ceza Muhakemesi Kanununun 164 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki "3 üncü" ibaresi "4 üncü" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 28.- Ceza Muhakemesi Kanununun 171 inci maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

"(2) Bir yıla kadar (bir yıl dahil) hapis cezasını veya adli para cezasını gerektiren suç-

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(6) Müdafî ve vekil, görevden yasaklanmış bulunduğu sürece müdafiliğini veya vekillliğini üstlendiği kişinin başka davalarında da müdafiliğini ve vekillliğini yapamaz; bu kişiyi ceza infaz kurumu ve tutukevinde ziyaret edemez."

MADDE 23.- Ceza Muhakemesi Kanununun 153 üncü maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(4) Müdafî, iddianamenin mahkeme tarafından kabul edildiği tarihten itibaren dosya içeriğini ve muhafaza altına alınmış delilleri inceleyebilir; bütün tutanak ve belgelerin örneklerini harçsız olarak alabilir."

MADDE 24.- Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir."

MADDE 25.- Ceza Muhakemesi Kanununun 164 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen "3 üncü" ibaresi "4 üncü" olarak değiştirilmiştir.

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

larda, Cumhuriyet savcısı tarafından deliller toplandıktan sonra, şüpheli hakkında açılacak kamu davası;

a) Şüphelinin daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezası ile mahkûm olmamış bulunması,

b) Yapılan soruşturmanın, kamu davası açılmasının ertelenmesi hâlinde şüphelinin suç işlemekten çekineceği kanaatini vermesi,

c) Kamu davası açılmasının ertelenmesinin, şüpheli ve toplum açısından kamu davası açılmasından daha yararlı olması,

d) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi,

Koşullarının birlikte gerçekleşmesi hâlinde, üç yıl süreyle ertelenebilir.

(3) Erteleme süresi içinde kasıtlı bir suç işlemediği takdirde, şüpheli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir; bu süre içinde işlediği kasıtlı bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyeti hâlinde ise, kamu davası açılır. Erteleme süresince zamanaşımı işlemez.

(4) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin kararlar, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir.

MADDE 29.- Ceza Muhakemesi Kanununun 173 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"(3) Başkan, kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine gerek görür ise bu hususu açıkça belirtmek suretiyle, o yer sulh ceza hâkimini görevlendirebilir; kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmazsa, istemi gerekçeli olarak reddeder; itiraz edeni giderlere mahkûm eder ve dosyayı Cum-

MADDE 26.- Ceza Muhakemesi Kanununun 173 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"(3) Başkan, kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine gerek görür ise bu hususu açıkça belirtmek suretiyle, o yer sulh ceza hâkimini görevlendirebilir; kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmazsa, istemi gerekçeli olarak reddeder; itiraz edeni giderlere mahkûm eder ve dosyayı Cum-

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

huriyet savcısına gönderir. Cumhuriyet savcısı, kararı itiraz edene ve şüpheliye bildirir.

(4) Başkan istemi yerinde bulursa, Cumhuriyet savcısı iddianame düzenleyerek mahkemeye verir."

MADDE 30.- Ceza Muhakemesi Kanununun 174 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"Madde 174.- (1) Mahkeme tarafından, iddianamenin ve soruşturma evrakının verildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler incelendikten sonra, eksik veya hatalı noktalar belirtilmek suretiyle;

a) 170 inci maddeye aykırı olarak düzenlenen,

b) Önödeme veya uzlaşmaya tâbi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılabilir işlerde önödeme veya uzlaşma usulü uygulanmaksızın düzenlenen,

İddianamenin Cumhuriyet başsavcılığına iadesine karar verilir.

(2) Suçun hukukî nitelendirilmesi sebebiyle iddianame iade edilemez.

(3) En geç birinci fıkrada belirtilen süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır.

(4) Cumhuriyet savcısı, iddianamenin iadesi üzerine, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesini gerektiren bir durumun bulunmaması halinde, kararda gösterilen eksiklikleri tamamladıktan ve hatalı noktaları düzelttikten sonra yeniden iddianame düzenleyerek dosyayı mahkemeye gönderir. İlk kararda belirtilmeyen sebeplere dayanılarak yeniden iddianamenin iadesi yoluna gidilemez.

(5) İade kararına karşı Cumhuriyet savcısı itiraz edebilir."

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

huriyet savcısına gönderir. Cumhuriyet savcısı, kararı itiraz edene ve şüpheliye bildirir.

(4) Başkan istemi yerinde bulursa, Cumhuriyet savcısı iddianame düzenleyerek mahkemeye verir."

MADDE 27.- Ceza Muhakemesi Kanununun 174 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 174.- (1) Mahkeme tarafından, iddianamenin ve soruşturma evrakının verildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler incelendikten sonra, eksik veya hatalı noktalar belirtilmek suretiyle;

a) 170 inci maddeye aykırı olarak düzenlenen,

b) Suçun sübütuna etki edeceği mutlak sayılan mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen,

c) Önödeme veya uzlaşmaya tâbi olduğu soruşturma dosyasından açıkça anlaşılabilir işlerde önödeme veya uzlaşma usulü uygulanmaksızın düzenlenen,

İddianamenin Cumhuriyet başsavcılığına iadesine karar verilir.

(2) Suçun hukukî nitelendirilmesi sebebiyle iddianame iade edilemez.

(3) En geç birinci fıkrada belirtilen süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır.

(4) Cumhuriyet savcısı, iddianamenin iadesi üzerine, kararda gösterilen eksiklikleri tamamladıktan ve hatalı noktaları düzelttikten sonra, kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesini gerektiren bir durumun bulunmaması halinde, yeniden iddianame düzenleyerek dosyayı mahkemeye gönderir. İlk kararda belirtilmeyen sebeplere dayanılarak yeniden iddianamenin iadesi yoluna gidilemez.

(5) İade kararına karşı Cumhuriyet savcısı itiraz edebilir."

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 31.- Ceza Muhakemesi Kanununun 193 üncü maddesine birinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

"(2) Sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanısına varılırsa, sorgusu yapılmamış olsa dahi dava gıyabında bitirilebilir."

MADDE 32.- Ceza Muhakemesi Kanununun 206 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiş, dördüncü fıkrası madde metninden çıkarılmıştır.

"Ancak, sanığın tebligata rağmen mazeretsiz olarak gelmemesi sebebiyle sorgusunun yapılamamış olması, delillerin ortaya konulmasına engel olmaz. Ortaya konulan deliller, sonradan gelen sanığa bildirilir."

MADDE 33.- Ceza Muhakemesi Kanununun 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"b) Yüklene suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi,"

MADDE 34.- Ceza Muhakemesi Kanununun 231 inci maddesinin başlığı "Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması" şeklinde değiştirilmiş ve maddeye dördüncü fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

"(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda belirlenen ceza, yalnız veya birlikte, en çok iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.

(6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilebilmesi için gerekli koşullar şunlardır:

a) Sanığın daha önce kasten bir suç işlememiş olması,

b) Sanığın yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaat oluşması,

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 28.- Ceza Muhakemesi Kanununun 193 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(2) Sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanısına varılırsa, sorgusu yapılmamış olsa da dava yokluğunda bitirilebilir."

MADDE 29.- Ceza Muhakemesi Kanununun 206 ncı maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümleler eklenmiş, dördüncü fıkrası madde metninden çıkarılmıştır.

"Ancak, sanığın tebligata rağmen mazeretsiz olarak gelmemesi sebebiyle sorgusunun yapılamamış olması, delillerin ortaya konulmasına engel olmaz. Ortaya konulan deliller, sonradan gelen sanığa bildirilir."

MADDE 30.- Ceza Muhakemesi Kanununun 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"b) Yüklene suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi,"

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

c) Sanık hakkında, kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları itibarıyla bir cezaya hükmedilmesine gerek görülmemesi,

d) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesi; suçun işlenmesiyle kamunun uğradığı zarar miktarının belirlenememesi halinde, mahkemece takdir edilecek miktarda paranın bir defada Devlet Hazinesine yatırılması.

(7) Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde, sanık, beş yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine tâbi tutulur. Bu süre içinde;

a) Bir meslek veya sanat sahibi olmayan hükümlünün, bu amaçla bir eğitim programına devam etmesine,

b) Bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

Mahkemece karar verilebilir.

(8) Denetimli serbestlik süresi içinde dava zaman aşımını durur.

(9) Altıncı fıkranın (d) bendinde belirtilen koşulun yerine getirilememesi halinde; denetimli serbestlik süresince sanığa aşağıdaki yükümlülüklerden biri yüklenerek, hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir:

a) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aylık taksitler halinde ödenerek tamamen giderilmesi,

b) Suçun işlenmesiyle kamunun uğradığı zarar miktarının belirlenememesi halinde, mahkemece takdir edilecek miktarda paranın aylık taksitler halinde Devlet Hazinesine yatırılması.

(10) Denetimli serbestlik süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, davanın düşmesi kararı verilir.

(Kilis Milletvekili Hasan Kara ile İki
Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(11) Sanığın denetimli serbestlik süresi içinde kasıtlı olarak işlediği yeni bir suç nedeniyle mahkûm olması veya hâkimin uyarısına rağmen yükümlülüklerine uymamakta ısrar etmesi hâlinde, mahkeme geri bıraktığı hükmü açıklar. Ancak mahkeme, yükümlülüklerin yerine getirilme durumunu göz önünde bulundurarak, sanık hakkında belirlenen cezada yarı oranına kadar indirim yapabilir.

(12) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.

(13) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir."

MADDE 35.- Ceza Muhakemesi Kanununun 247 nci maddesinin birinci fıkrasına "Hakkındaki" ibaresinden sonra gelmek üzere "soruşturma veya" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 36.- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 37.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 31- Ceza Muhakemesi Kanununun 247 nci maddesine aşağıdaki ikinci fıkra eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"(2) Hakkında, 248 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen suçlardan dolayı kovuşturma başlatılmış olan sanığın, yetkili mahkemece usulüne göre yapılan tebligata uymamasından dolayı verilen zorla getirilme kararı da yerine getirilemez ise, mahkeme;

a) Çağrının bir gazete ile sanığın bilinen konutunun kapısına asılmak suretiyle ilânına karar verir; yapılacak ilânlarda, onbeş gün içinde gelmediği takdirde 248 inci maddede gösterilen tedbirlere hükmedilebileceğini ayrıca açıklar,

b) Bu işlemlerin yerine getirildiğinin bir tutanak ile saptanmasından itibaren onbeş gün içinde başvurmayan sanığın kaçak olduğuna karar verir."

MADDE 32.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 33.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.